

ZALECENIE KOMISJI (UE) 2025/2384**z dnia 20 listopada 2025 r.****w sprawie systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, tablic wskaźników emerytalnych i automatycznego uczestnictwa w programie***(notyfikowane jako dokument nr C(2025) 9300)*

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W sprawozdaniu Komisji Gospodarczej i Monetarnej Parlamentu Europejskiego z 10 września 2025 r. w sprawie ułatwienia finansowania inwestycji i reform mających na celu zwiększenie konkurencyjności Europy i stworzenie unii rynków kapitałowych (sprawozdanie Draghiego) (2024/2116(INI)) podkreślono, że emerytury pomagają chronić emerytów, budować rynki kapitałowe i mobilizować inwestycje, a w szczególności wezwano Komisję do zapewnienia, aby wszystkie państwa członkowskie wprowadziły proste i przejrzyste systemy monitorowania uprawnień emerytalnych.
- (2) W marcu 2024 r. Eurogrupa w rozszerzonym składzie zwróciła się do (i) państw członkowskich o ocenę dostępności dla ich obywateli produktów na rynku pracowniczych programów emerytalnych oraz o wymianę najlepszych praktyk, w tym na temat sposobów zwiększenia udziału obywateli w pracowniczych programach emerytalnych; (ii) Komisji Europejskiej o wspieranie wysiłków państw członkowskich poprzez określanie i proponowanie najlepszych praktyk; (iii) państw członkowskich o opracowanie systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, aby zapewnić swoim obywatelom przegląd przyszłych dochodów emerytalnych; oraz (iv) Komisji Europejskiej o opracowanie tablicy wskaźników emerytalnych we współpracy z Europejskim Urzędem Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz państwami członkowskimi.
- (3) W oświadczeniu ze szczytu państw strefy euro z kwietnia 2024 r. wezwano wszystkie państwa członkowskie i instytucje UE do zapewnienia szybkiego wdrożenia wszystkich środków określonych w oświadczeniu Eurogrupy w rozszerzonym składzie, o którym mowa powyżej.
- (4) W komunikacie Komisji Europejskiej z dnia 19 marca 2025 r. pt. „Unia oszczędności i inwestycji: Strategia na rzecz zwiększenia zamożności obywateli i konkurencyjności gospodarczej w UE” określono zobowiązanie Komisji do promocji stosowania systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, tablic wskaźników emerytalnych i automatycznego uczestnictwa w programie oraz najlepszych praktyk w tym zakresie, aby zwiększyć świadomość obywateli na temat ich oczekiwanych dochodów emerytalnych, tak aby mogli lepiej przygotować się do przejścia na emeryturę. Takie narzędzia przyczyniłyby się do zwiększenia skali i głębokości rynków pracowniczych programów emerytalnych, co przyniosłoby korzyści nie tylko obywatelom, ale również całej gospodarce Unii.
- (5) W sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z maja 2025 r. dotyczącym emerytur dodatkowych zaleca się, aby Komisja zwiększyła przejrzystość danych dotyczących luk emerytalnych między kobietami a mężczyznami, zarówno w odniesieniu do osób fizycznych, jak i na szczeblu krajowym, poprzez przyspieszenie działań politycznych w zakresie systemów monitorowania uprawnień emerytalnych i tablic wskaźników.
- (6) W sprawozdaniu grupy ekspertów wysokiego szczebla ds. emerytur z grudnia 2019 r. zalecono państwom członkowskim przyjęcie długoterminowego i kompleksowego podejścia do rozwoju wielopoziomowych systemów emerytalnych oraz przedstawiono zalecenia dla instytucji UE, państw członkowskich, podmiotów świadczących usługi emerytalne i partnerów społecznych dotyczące sposobu osiągnięcia tego celu.
- (7) W sprawozdaniu Forum Wysokiego Szczebla ds. Unii Rynków Kapitałowych z czerwca 2020 r. ostrzega się, że ryzyko związane z nieadekwatnością świadczeń emerytalnych stanowi wyzwanie polityczne i budżetowe dla państw członkowskich, oraz zaleca się, aby Komisja (i) opracowała tablicę wskaźników służącą do pomiaru postępów państw członkowskich w zakresie adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych; (ii) zachęcała do opracowywania systemów monitorowania uprawnień emerytalnych dla osób fizycznych; oraz (iii) wspierała wprowadzanie systemów automatycznego uczestnictwa w programie w celu zapewnienia odpowiedniego zakresu świadczeń emerytalnych we wszystkich państwach członkowskich.
- (8) Badanie z 2021 r. dotyczące najlepszych praktyk w zakresie automatycznego uczestnictwa w programie przeprowadzone w imieniu Komisji Europejskiej oraz opinia techniczna Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych w sprawie najlepszych praktyk w zakresie systemów monitorowania uprawnień emerytalnych i tablic wskaźników emerytalnych, wraz z dodatkowym wkładem technicznym we wrześniu 2025 r. w przeglądy prowadzone w ramach unii oszczędności i inwestycji, dostarczyły dalszych informacji w tych obszarach.

- (9) Sprawozdanie na temat adekwatności emerytur z 2024 r., przygotowane wspólnie przez Komisję Europejską i Komitet Ochrony Socjalnej, oraz sprawozdanie na temat starzenia się społeczeństwa z 2024 r., w którym prognozuje się wydatki publiczne związane ze starzeniem się społeczeństwa w nadchodzących dziesięcioleciach, przygotowane wspólnie przez Komisję Europejską i Komitet Polityki Gospodarczej, informują Komisję odpowiednio o obecnej i przyszłej adekwatności świadczeń emerytalnych oraz kluczowych wyzwaniach w całej UE, a także o stabilności finansów publicznych.
- (10) Zasada 15 Europejskiego filaru praw socjalnych stanowi, że pracownicy i osoby samozatrudnione mają prawo do emerytury proporcjonalnej do ich składek i zapewniającej odpowiedni dochód, a kobiety i mężczyźni mają równe możliwości nabywania uprawnień emerytalnych.
- (11) Zalecenie Rady z dnia 8 listopada 2019 r.⁽¹⁾ w sprawie dostępu pracowników oraz osób samozatrudnionych do ochrony socjalnej zawiera zalecenie dla państw członkowskich dotyczące zapewnienia przejrzystości warunków i przepisów dotyczących systemów ochrony socjalnej oraz zapewnienia osobom fizycznym bezpłatnego dostępu do aktualnych, kompleksowych, przyjaznych dla użytkownika i zrozumiałych informacji na temat indywidualnych uprawnień i obowiązków. Państwom członkowskim zaleca się również uproszczenie, w razie potrzeby, wymogów administracyjnych dla pracowników, osób samozatrudnionych i pracodawców dotyczących dostępu do ochrony socjalnej i korzystania z niej.
- (12) Ponieważ niski poziom wiedzy finansowej oraz uprzedzenia poznawcze i behawioralne mogą utrudniać planowanie emerytalne, konieczne są środki w zakresie promowania edukacji finansowej i przejrzystości emerytur. Badanie Eurobarometr z lipca 2023 r. ujawniło takie uprzedzenia u znacznej części ludności. W konkluzjach Rady z dnia 14 maja 2024 r. wezwano państwa członkowskie i Komisję do podjęcia szeroko zakrojonych działań mających na celu zwiększenia wiedzy finansowej w UE, w tym umożliwienie obywatelom przygotowania się i inwestowania w przyszłość. W odpowiedzi na to wezwanie 30 września 2025 r. Komisja opublikowała strategię dotyczącą wiedzy finansowej, w której określiła inicjatywy mające na celu umożliwienie obywatelom podejmowania bardziej świadomych decyzji dotyczących planowania długoterminowego, w tym planowania emerytalnego.
- (13) Oprócz działań edukacyjnych w zakresie finansów konieczne będzie udostępnienie skutecznych narzędzi informacyjnych, aby umożliwić ludziom zaangażowanie się w planowanie finansowe przejścia na emeryturę. Wielu Europejczyków nie dysponuje danymi i narzędziami umożliwiającymi monitorowanie swoich uprawnień emerytalnych, które są coraz bardziej rozproszone w różnych systemach, a także – w coraz większym stopniu – w różnych krajach, co utrudnia podejmowanie świadomych decyzji dotyczących potrzeb zawodowych, emerytalnych i oszczędnościowych. Podnoszenie świadomości na temat wpływu wyborów zawodowych, takich jak przerwy w karierze zawodowej i zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy, na wiek emerytalny i oszczędności umożliwiłoby beneficjentom, zwłaszcza kobietom, podejmowanie świadomych decyzji. Krajowy system monitorowania uprawnień emerytalnych – cyfrowe narzędzie zapewniające skonsolidowany przegląd nabytych uprawnień i, w idealnym przypadku, prognozowanych świadczeń emerytalnych ze wszystkich źródeł – może zwiększyć przejrzystość i świadomość oraz budować zaufanie do systemów emerytalnych, umożliwiając tym samym osobom fizycznym lepszą ocenę przyszłej adekwatności ich dochodów emerytalnych i podejmowanie świadomych decyzji. Chociaż większość państw członkowskich posiada specjalne internetowe platformy informacyjne dotyczące uprawnień emerytalnych, często ograniczają się one do emerytur publicznych i nie obejmują w pełni emerytur dodatkowych. Tylko kilka państw członkowskich udostępnia obecnie system monitorowania uprawnień emerytalnych, który zawiera kompleksowe informacje na temat wszystkich filarów i podmiotów świadczących usługi emerytalne.
- (14) Państwa członkowskie powinny udostępnić swoim obywatelom kompleksowy system monitorowania uprawnień emerytalnych. Ma to na celu wypełnienie luki informacyjnej w zakresie emerytur i umożliwienie osobom fizycznym oceny i, w razie potrzeby, poprawy adekwatności ich obecnych i przyszłych dochodów emerytalnych. Dobre praktyki w zakresie projektowania krajowych systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, zarządzania nimi i ich wdrażania zawarte są w opinii technicznej EIOPA. Aby system monitorowania uprawnień emerytalnych był skuteczny, musi posiadać konstrukcję zorientowaną na użytkownika, która uwzględnia potrzeby i uprzedzenia poznawcze przeciętnej osoby. Oznacza to przedstawianie informacji w prosty i zrozumiały sposób, przy użyciu prostego języka oraz przy zastosowaniu podejścia wielopoziomowego, w ramach którego najważniejsze informacje są umieszczane w pierwszej kolejności na stronie głównej. Użytkownikom, którzy chcą uzyskać więcej informacji, należy również zapewnić szczegółowe informacje na temat przyszłych korzyści. Państwa członkowskie powinny również zapewnić, aby ich system monitorowania uprawnień emerytalnych spełniał wymogi europejskiego aktu w sprawie dostępności (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882⁽²⁾) i dyrektywy w sprawie dostępności stron internetowych (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102⁽³⁾).

⁽¹⁾ Zalecenie Rady z dnia 8 listopada 2019 r. w sprawie dostępu pracowników oraz osób samozatrudnionych do ochrony socjalnej (Dz.U. C 387 z 15.11.2019, s. 1).

⁽²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

⁽³⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz.U. L 327 z 2.12.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>).

- (15) Komisja Europejska wspiera rozwój Europejskiej Usługi Monitorowania – ogólnoeuropejskiej platformy, która ma służyć jako centralny węzeł łączący różne krajowe systemy monitorowania uprawnień emerytalnych w całej UE. Europejska Usługa Monitorowania powinna umożliwiać pracownikom mobilnym uzyskanie przeglądu swoich uprawnień emerytalnych, niezależnie od państwa członkowskiego, w którym zostały nabyte. Warunkiem wstępnym skutecznego transgranicznego monitorowania uprawnień emerytalnych jest utworzenie i zaprojektowanie lub dostosowanie krajowego systemu monitorowania uprawnień emerytalnych, tak aby był on technicznie interoperacyjny i upoważniony do wymiany danych z Europejską Usługą Monitorowania.
- (16) Tendencje demograficzne, wpływ rozwoju technologicznego na zatrudnienie oraz nowe formy pracy stwarzają coraz większe wyzwania dla adekwatności i stabilności systemów emerytalnych w całej UE. Średnia emerytura publiczna w UE wyrażona jako odsetek średniego wynagrodzenia brutto ma się zmniejszyć w nadchodzących dziesięcioleciach. W UE istnieją jednak znaczne różnice w strukturze systemów emerytalnych oraz w uprawnieniach emerytalnych między różnymi grupami wiekowymi, płciami, sektorami, poziomami zarobków, czasem trwania kariery zawodowej i ścieżkami kariery. Oznacza to nierównomierną adekwatność świadczeń emerytalnych w całej populacji.
- (17) W obliczu presji demograficznej większość państw członkowskich zreformowała swoje systemy emerytalne, co w wielu przypadkach może prowadzić do niższych stóp zastąpienia dochodów netto przez świadczenie emerytalne. Pomimo szeregu reform zwiększających stabilność finansową publiczne systemy emerytalne w wielu państwach członkowskich nadal znajdują się pod presją. Tymczasem pracownicze i indywidualne programy emerytalne odgrywają coraz większą rolę w uzupełnianiu systemów publicznych, aby zapewnić emerytom odpowiedni dochód emerytalny, przy jednoczesnym utrzymaniu stabilności finansowej systemu. W wielu państwach członkowskich emerytury dodatkowe są jednak nadal słabo rozwinięte, a ich zakres różni się w zależności od grupy ludności ze względu na połączenie takich czynników jak różnice w zdolnościach oszczędzania, niewystarczająca wiedza finansowa i przejrzystość oraz brak zaufania do zdolności sektora emerytur dodatkowych do zapewnienia realnego wzrostu netto oszczędności. Dostęp do pracowniczych programów emerytalnych zależy od rodzaju umowy o pracę, sektora zatrudnienia, wielkości pracodawcy, a także od siły systemów rokowań zbiorowych i dialogu społecznego w tym zakresie. Należy dołożyć starań, aby ułatwić dostęp do emerytur dodatkowych poprzez kompleksowe podejście uwzględniające różne grupy ludności.
- (18) Ponieważ odpowiedzialność za organizację systemów emerytalnych spoczywa na państwach członkowskich, niniejsze zalecenie ma na celu zapewnienie wytycznych dotyczących wprowadzenia i, w stosownych przypadkach i w razie potrzeby, przeglądu systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, tablic wskaźników emerytalnych i ram automatycznego uczestnictwa w programie. Celem jest zwiększenie świadomości osób fizycznych na temat ich oczekiwanych całkowitych dochodów emerytalnych pochodzących ze wszystkich filarów emerytalnych oraz pomoc w lepszym przygotowaniu się do przejścia na emeryturę, a także poprawa zdolności państw członkowskich do oceny i przeglądu stabilności i adekwatności ich systemów emerytalnych, w tym w różnych grupach demograficznych. W zaleceniu uwzględniono opinie i porady zainteresowanych stron zebrane w drodze konsultacji oraz dane dotyczące społeczno-gospodarczych skutków systemów monitorowania uprawnień emerytalnych, tablic wskaźników emerytalnych i automatycznego uczestnictwa w programie.
- (19) W kilku państwach członkowskich partnerzy społeczni odgrywają zasadniczą rolę w zarządzaniu pracowniczymi funduszami emerytalnymi i ich strukturze, korzystając ze swojej autonomii i uprawnień w zakresie rokowań zbiorowych. Ten model wspólnej odpowiedzialności, oparty na dialogu społecznym, okazał się bardzo skuteczny w zapewnianiu solidnych pracowniczych świadczeń emerytalnych. Wykazano, że sprzyja to poczuciu odpowiedzialności pracowników i pracodawców oraz zwiększa długoterminową stabilność, adekwatność, efektywność i przejrzystość pracowniczych funduszy emerytalnych, a także ich zgodność z interesami gospodarczymi i społecznymi zarówno pracowników, jak i pracodawców. W niektórych państwach członkowskich, w których pracownicze programy emerytalne są słabiej rozwinięte, pracodawcy dopłacają do składek swoich pracowników na ich emerytury indywidualne. Składka ta jest odzwierciedlona w pakiecie wynagrodzenia pracowników i służy zwiększeniu dochodów emerytalnych.
- (20) Informowanie opinii publicznej o potrzebach w zakresie reformy emerytalnej i o jej skutkach może być wiarygodne tylko wtedy, gdy jest obiektywne i oparte na wiarygodnych danych. Przy opracowywaniu długoterminowych reform emerytalnych istotne jest, aby państwa członkowskie były w stanie opierać decyzje polityczne na kompleksowych i wystarczająco perspektywicznych informacjach dotyczących zarówno emerytur publicznych, jak i dodatkowych. Chociaż większość państw członkowskich oprócz obszernych danych na temat emerytur publicznych gromadzi statystyki dotyczące dodatkowych funduszy emerytalnych i ich członków, jednak tylko nieliczne dysponują danymi i narzędziami umożliwiającymi systematyczne monitorowanie ogólnej adekwatności i stabilności ich wielofilarowych systemów emerytalnych.

- (21) Tablice wskaźników emerytalnych mają pomóc państwom członkowskim w monitorowaniu zmian w zakresie zasięgu, adekwatności i stabilności systemów emerytalnych w systemach wielofilarowych oraz umożliwić im wspieranie reform emerytalnych za pomocą dokładnych i wiarygodnych danych. Taki kompleksowy przegląd umożliwiłby państwom członkowskim opracowanie kompleksowych reform emerytalnych i społecznych, gwarantując jednocześnie stabilność fiskalną i adekwatność, oraz ułatwiłby obiektywną debatę publiczną na temat potrzeb w zakresie reform i ich skutków.
- (22) EIOPA proponuje, aby przy opracowywaniu takich tablic wskaźników emerytalnych stosować te same wskaźniki, co, odpowiednio, w trzyletnich sprawozdaniach na temat starzenia się społeczeństwa i na temat adekwatności emerytur oraz w corocznym monitorze stabilności długu publikowanym przez Komisję Europejską. Wskaźniki te należałoby uzupełnić kluczowymi informacjami na temat wkładu emerytur zakładowych i indywidualnych zarówno w adekwatność, jak i stabilność systemu emerytalnego. Zakres i dokładność danych dotyczących emerytur można by z czasem poprawić, gdyby różne organy krajowe zaangażowane w nadzór nad podmiotami świadczącymi usługi emerytalne gromadziły odpowiednie dane i zapewniały ich przekazywanie do głównego centrum danych. Odpowiednie dane odnosiłyby się do niegrupowanych informacji na temat składek i naliczonych świadczeń zarówno przyszłych, jak i obecnych emerytów. Państwa członkowskie mogłyby również odnieść korzyści z wymiany dobrych praktyk w zakresie ustalania priorytetów i gromadzenia danych.
- (23) Informacje na temat takich czynników jak aktywa, zobowiązania, składki, zwroty i opłaty, a także na temat płci i struktury wiekowej beneficjentów emerytur dodatkowych zwiększyłyby dokładność prognoz. Zachęca się państwa członkowskie do poprawy swoich danych dotyczących emerytur dodatkowych i ich monitorowania oraz do współpracy z Komisją i innymi państwami członkowskimi w celu stworzenia narzędzia zapewniającego kompleksowy przegląd obecnej i przyszłej adekwatności i stabilności systemów emerytalnych. Stosowanie tych samych definicji i klasyfikacji co, odpowiednio, w sprawozdaniu na temat starzenia się społeczeństwa i Sprawozdaniu na temat adekwatności emerytur umożliwiłoby porównywalność danych udostępnianych w tablicach wskaźników emerytalnych państw członkowskich. Grupy robocze przygotowujące te sprawozdania mogłyby w razie potrzeby opracować dalsze definicje, założenia, metody, wytyczne i taksonomie, zapewniając, aby obciążenie sprawozdawcze było minimalne. Zgodnie z zadaniem powierzonym Komisji Europejskiej i państwom członkowskim przez Eurogrupę w rozszerzonym składzie zestawienie krajowych wskaźników emerytalnych w tablicy wskaźników emerytalnych Unii Europejskiej umożliwiłoby państwom członkowskim porównanie wyników krajowych systemów emerytalnych z wynikami innych państw członkowskich oraz czerpanie inspiracji z dobrych praktyk prowadzących do wysokiej adekwatności świadczeń emerytalnych i stabilności fiskalnej.
- (24) Jeżeli polityka pozostanie niezmieniona pomimo przewidywanego spadku adekwatności świadczeń emerytalnych, niski udział w dobrowolnych dodatkowych programach emerytalnych i stosunkowo skromne kwoty zaoszczędzone przez gospodarstwa domowe w długoterminowych produktach oszczędnościowych i inwestycyjnych – w porównaniu z ich majątkiem finansowym zaoszczędzonym w postaci depozytów bankowych – wskazują, że istniejące zachęty nie są wystarczająco przekonujące, aby skłonić wiele osób do podjęcia niezwłocznych działań. W tym względzie pomocne mogą być systemy automatycznego uczestnictwa w programie emerytalnym.
- (25) Automatyczne uczestnictwo w programie oznacza, że osoby fizyczne są automatycznie zapisywane do dodatkowego programu emerytalnego, z możliwością rezygnacji. Odbiega on od podejścia opartego na dobrowolnym przystąpieniu, które wymaga podjęcia aktywnej decyzji o uczestnictwie. Automatyczne uczestnictwo w programie okazało się skuteczny w zwiększaniu udziału w oszczędzaniu na emeryturę w krajach, w których został wdrożony. Jest zwykle stosowany w przypadku pracowniczych programów emerytalnych, ale można go również przewidzieć w innych sytuacjach, na przykład w przypadku osób samozatrudnionych.
- (26) Państwa członkowskie powinny wprowadzić niezbędne ramy prawne umożliwiające automatyczne uczestnictwo w programie. Aby stworzyć sprzyjające warunki, powinny one co najmniej: (i) określić populację kwalifikującą się do automatycznego zapisu; (ii) podjąć decyzję w sprawie terminów rezygnacji i ponownego zapisu; (iii) określić kwalifikujące się programy emerytalne; oraz (iv) opracować domyślny plan emerytalny. Państwa członkowskie musiałyby również zapewnić, aby właściwe organy krajowe były w stanie nadzorować sposób inwestowania oszczędności zgromadzonych w ramach automatycznego uczestnictwa i zarządzania nimi oraz zapewnić, aby koszty pozostały proporcjonalne do oferowanego zwrotu.
- (27) Mechanizmy automatycznego uczestnictwa należy wprowadzić w taki sposób, aby zachować integralność dobrze funkcjonujących krajowych publicznych lub dodatkowych programów emerytalnych. Nie powinny one stawiać w niekorzystnej sytuacji uczestników istniejących pracowniczych programów emerytalnych, osłabiać obowiązkowego udziału pracowników w pracowniczych programach emerytalnych, w przypadku gdy taki obowiązkowy udział istnieje, ani podważać krajowych mechanizmów solidarności. Doświadczenia z różnych krajów ujawniły cechy projektu, które wpływają na skuteczność automatycznego uczestnictwa w programie. Aby wspierać upowszechnienie automatycznego uczestnictwa w programie i zapewnić jego sukces, zachęca się państwa członkowskie do korzystania z tych najlepszych praktyk i dostosowania ich, w razie potrzeby, do warunków panujących w danym kraju.

- (28) Aby poprawić adekwatność świadczeń emerytalnych i wyeliminować luki emerytalne między kobietami a mężczyznami, sektorami zatrudnienia i rodzajami umów o pracę, populacja kwalifikująca się do automatycznego uczestnictwa powinna być jak najszerza.
- (29) Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że automatyczne uczestnictwo w programie jest skuteczniejsze, jeżeli chodzi o zwiększanie udziału w dodatkowych programach emerytalnych, jeżeli jego wdrożenie zapewni wystarczająco dużo czasu na rozpowszechnienie informacji, szeroko zakrojone konsultacje z partnerami społecznymi i zainteresowanymi stronami, takimi jak pośrednicy finansowi, oraz na opracowanie skutecznych kampanii informacyjnych skierowanych do opinii publicznej. Synergia z systemami monitorowania uprawnień emerytalnych oraz programami edukacji finansowej i podnoszenia świadomości mogłaby przyczynić się do lepszego zrozumienia przez potencjalnych członków. Aby zapewnić doświadczenia edukacyjne i zmniejszyć obciążenie związane z dostosowaniem, państwa członkowskie mogłyby rozważyć stopniowe wprowadzanie automatycznego uczestnictwa etapami, na przykład poprzez stopniowe ukierunkowanie na konkretne rodzaje pracodawców i kwalifikujące się osoby lub poprzez umożliwienie z czasem zwiększania stawek składki. Rozpoczęcie od stosunkowo niskich stawek składki, które z czasem stopniowo wzrosną do poziomu niezbędnego do osiągnięcia celu adekwatności świadczeń emerytalnych, mogłoby również pomóc w uzyskaniu akceptacji i ograniczeniu liczby osób rezygnujących z udziału w programie, zwłaszcza na początkowych etapach jego wdrażania.
- (30) Pracodawcy, którzy chcą rozpocząć automatyczne uczestnictwo w programie lub są do tego zobowiązani, zwłaszcza ci stosunkowo mniejsi, mogą stanąć przed wyzwaniami administracyjnymi i operacyjnymi związanymi z zapisaniem pracowników do istniejących dodatkowych programów emerytalnych lub tworzeniem własnych pracowniczych programów emerytalnych. Państwa członkowskie powinny zatem rozważyć zapewnienie pracodawcom wsparcia administracyjnego, w stosownych przypadkach we współpracy z partnerami społecznymi.
- (31) Dla pracowników udział w dodatkowych programach emerytalnych może oznaczać zmniejszenie ich obecnego dochodu do dyspozycji w zamian za wyższy dochód po przejściu na emeryturę. Może to być uciążliwe, zwłaszcza dla osób nisko uposażonych i młodszych pracowników, potencjalnie powodując większą liczbę rezygnacji i niższe wskaźniki uczestnictwa w tych grupach. Państwa członkowskie powinny rozważyć wprowadzenie ukierunkowanych zachęt podatkowych lub dotacji, które sprawią, że uczestnictwo w programach automatycznego uczestnictwa i pozostanie w programach emerytalnych będzie dla tych grup przystępne cenowo. Aby zachęty te były skuteczne, muszą być poparte przejrzystą komunikacją i jasnymi, prostymi procedurami. Państwa członkowskie mogłyby również rozważyć wprowadzenie bardziej ogólnych zachęt podatkowych, aby wspierać powszechne korzystanie z emerytur dodatkowych, w szczególności przez wyżej wymienione grupy. Zdecydowanie zachęca się je również do opracowywania wszelkich zachęt podatkowych w rozsądny i racjonalny pod względem kosztów sposób, z uwzględnieniem ich skutków dla budżetu i wpływu na inne narzędzia, takie jak rachunki oszczędnościowe i inwestycyjne. W przypadku gdy państwa członkowskie podejmują decyzję o oferowaniu korzyści podatkowych i innych korzyści w celu zachęcenia do korzystania z produktów dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego, publikują one szczegółowe informacje na temat wpływu wydatków podatkowych na dochody zgodnie ze swoimi obowiązkami informacyjnymi wynikającymi z art. 14 dyrektywy Rady 2011/85/UE^(*) zmienionej dyrektywą Rady (UE) 2024/1265^(*).
- (32) Struktura rynku pracy jest bardzo zróżnicowana w obrębie poszczególnych państw członkowskich, jak i różni się pomiędzy nimi. Umowy na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy współistnieją z umowami niestandardowymi i samozatrudnieniem. Dochody osób należących do tych dwóch ostatnich kategorii zatrudnienia mogą zmieniać się w czasie i mogą podlegać częstym przerwom, co oznacza, że osoby te mogą nie być odpowiednie do regularnego opłacania składek na program emerytalny. Aby zapewnić wszystkim osobom możliwość uzupełnienia ustawowych emerytur i możliwość korzystania z mechanizmów automatycznego uczestnictwa w programie, państwa członkowskie powinny rozważyć przyznanie tym dwóm kategoriom osób specjalnego traktowania lub dostosowanych rozwiązań, na przykład większej elastyczności w zakresie częstotliwości i wysokości składek na dodatkowe programy emerytalne.
- (33) Ponieważ nie wszystkie grupy ludności mogą uznać za dogodne lub przystępne cenowo zobowiązanie się do opłacania określonych składek na dodatkowe emerytury, mogłyby one skorzystać z możliwości rezygnacji i ponownego zapisania się do programu. Dałoby im to możliwość wycofania się z systemu automatycznego uczestnictwa i ponownego przystąpienia do niego w późniejszym terminie. Posiadanie takiej możliwości zwiększyłoby akceptację systemu i zaufanie do niego. Państwa członkowskie mogłyby decydować o częstotliwości występowania takich możliwości, mając na uwadze równowagę między celem, jakim jest maksymalizacja uczestnictwa i stabilności systemu, a celem, jakim jest zapewnienie ludziom możliwości wyboru. Zaleca się, aby państwa członkowskie ustanowiły jasne kryteria kwalifikowalności oraz dobrze opracowane możliwości rezygnacji i ponownego zapisu.

(*) Dyrektywa Rady 2011/85/UE z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich (Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 41, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj>).

(*) Dyrektywa Rady (UE) 2024/1265 z dnia 29 kwietnia 2024 r. zmieniająca dyrektywę 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich (Dz.U. L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj>).

- (34) Niektórym osobom może brakować informacji i umiejętności finansowych niezbędnych do podejmowania decyzji w sprawie inwestycji długoterminowych. Mogą one również mieć trudności z wyborem spośród różnych opcji profilu inwestycyjnego, z których każdy zapewnia inną kombinację oczekiwanego zwrotu i ryzyka. Aby uniknąć przytłoczenia osób zbyt dużą liczbą decyzji i ich nadmierną złożonością w procesie automatycznego uczestnictwa w programie, państwa członkowskie powinny oferować rozwiązania domyślne wraz z ograniczoną liczbą opcji w odniesieniu do elementów takich jak stawki składek, kwalifikujące się plany lub produkty inwestycyjne, strategie inwestycyjne i ustalenia dotyczące wypłat, przy jednoczesnym zapewnieniu osiągnięcia odpowiedniego dochodu emerytalnego i celów w zakresie adekwatności świadczeń emerytalnych, ponieważ doświadczenie pokazuje, że większość pracowników automatycznie zapisanych do programu zazwyczaj przyjmuje, a następnie utrzymuje oferty domyślne.
- (35) W szczególności w przypadku konieczności dokonania wyboru między różnymi profilami inwestycyjnymi, biorąc pod uwagę znaczenie dochodów emerytalnych dla ochrony socjalnej, wiele osób skłania się ku wyborowi zachowawczych profili inwestycyjnych, często z pewną formą ochrony kapitału. Taka ochrona kapitału może jednak, w zależności od sposobu jej zaprojektowania, być kosztowna i ograniczać potencjalny wzrost wartości oszczędności emerytalnych w długich okresach inwestycyjnych. Strategie inwestycyjne uwzględniające cykl życia, które zmieniają alokację z inwestycji bardziej ryzykownych na bardziej konserwatywne w miarę zbliżania się uczestników do emerytury, zapewniają potencjał wzrostu, a jednocześnie wiążą się z wbudowanym mechanizmem ograniczania ryzyka i mogą odpowiadać potrzebom większości uczestników. Zaleca się, aby państwa członkowskie traktowały te strategie inwestycyjne jako preferowany wybór dla planów domyślnych. Uczestnicy powinni jednak mieć również możliwość wyboru innych opcji lub przejścia na różne strategie inwestycyjne w trakcie swojej kariery zawodowej.
- (36) W celu poprawy adekwatności świadczeń emerytalnych oraz biorąc pod uwagę różne momenty w karierze zawodowej lub życiu danej osoby, w których może ona zostać zapisana do dodatkowych programów emerytalnych lub ponownie do nich przystąpić, należy zapewnić jej możliwość uzupełnienia minimalnych składek dobrowolnymi wpłatami.
- (37) Krajobraz produktów dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego i innych form oszczędzania na emeryturę różni się znacznie w poszczególnych państwach UE i wykracza poza pracownicze programy emerytalne zarządzane przez instytucje pracowniczych programów emerytalnych (IORP), które są regulowane na poziomie UE. W kilku państwach członkowskich plany emerytalne w miejscu pracy przyjmują również formę produktów ubezpieczeniowych i indywidualnych produktów emerytalnych, a w kilku państwach członkowskich niektóre przedsiębiorstwa transgraniczne korzystały z ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego (OIPE), aby zapewnić swoim pracownikom plan emerytalny. Wszystkie tego typu programy opierają się na wspólnych składkach płaconych przez pracodawców i pracowników. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby każde rozwiązanie wybrane jako kwalifikujące się do automatycznego uczestnictwa w programie mogło przynieść korzyści oszczędzającym w perspektywie długoterminowej. W tym celu zaleca się, aby państwa członkowskie wybierały produkty emerytalne kwalifikujące się do automatycznego uczestnictwa w programie na podstawie ich potencjału w zakresie osiągnięcia pożądanых celów polityki, w stosownych przypadkach w porozumieniu z partnerami społecznymi i zainteresowanymi świadczeniodawcami. Ponadto przy przyznawaniu zachęt podatkowych lub dotacji dla pracodawców i pracowników państwa członkowskie powinny przyznawać takie same zachęty podatkowe i dotacje dla każdego porównywalnego produktu. Państwa członkowskie powinny znieść bariery podatkowe i inne bariery krajowe, aby ułatwić transgraniczne inwestycje i funkcjonowanie funduszy emerytalnych, a tym samym promować większą integrację unijnego rynku emerytalnego, aby lepiej odzwierciedlić wymiar jednolitego rynku.
- (38) Aby zmaksymalizować zasięg, domyślne plany powinny być otwarte dla wszystkich pracowników i osób samozatrudnionych, w tym osób pracujących w sektorach gospodarki lub kategoriach, które nie są objęte pracowniczymi programami emerytalnymi ustanowionymi na podstawie umów z partnerami społecznymi. Pracownicy mogą zmieniać pracę w trakcie swojej kariery zawodowej, przemieszczając się między sektorami gospodarki lub za granicę lub pracować na podstawie różnego rodzaju umów, które mogą nie być objęte dodatkowym programem emerytalnym. Państwa członkowskie powinny rozważyć, czy osoby te powinny nadal wpłacać składki do programu emerytalnego, do którego były wcześniej zapisane, czy też powinny zapisać się do domyślnego programu emerytalnego lub innego kwalifikującego się produktu emerytalnego według własnego wyboru. W tym drugim przypadku państwa członkowskie powinny rozważyć, czy pracownicy powinni mieć prawo do przeniesienia uprawnień emerytalnych do nowego programu, a jeśli tak, to na jakich warunkach.
- (39) Państwa członkowskie powinny okresowo oceniać skuteczność ram automatycznego uczestnictwa w programach emerytalnych i powinny wprowadzić odpowiedni mechanizm nadzoru nad kwalifikującymi się produktami lub instrumentami i ich świadczeniodawcami. Organy nadzoru powinny mieć możliwość monitorowania wyników odpowiednich instrumentów oszczędzania na emeryturę oraz uprawnienia do interweniowania w razie potrzeby i na wczesnym etapie, aby zapewnić skuteczność dodatkowych programów emerytalnych w podnoszeniu dochodów emerytalnych oraz zachowanie praw uczestników w miarę upływu czasu. Skuteczny nadzór może zwiększyć zaufanie do systemu i ograniczyć liczbę osób rezygnujących z udziału w programie.

- (40) W niektórych krajach pracodawcy zostali zobowiązani do automatycznego zapisywania swoich pracowników do programu emerytalnego. Niektóre kraje, które wprowadziły ten środek, powołały organ publiczny odpowiedzialny za zarządzanie oszczędnościami emerytalnymi i odgrywający rolę w inwestowaniu oszczędności emerytalnych. Środki te mogą znacznie zwiększyć uczestnictwo. Państwa członkowskie powinny ocenić, czy spełniają warunki niezbędne do skutecznego wdrożenia takich środków.
- (41) Niniejsze zalecenie nie wpływa na kompetencje państw członkowskich w zakresie organizacji i projektowania krajowych systemów emerytalnych. Niniejsze zalecenie nie ogranicza autonomii partnerów społecznych, w przypadku gdy odpowiadają oni za tworzenie programów emerytalnych i za zarządzanie nimi. W związku z tym niniejsze zalecenie nie powinno mieć wpływu na krajowe prawo socjalne i prawo pracy dotyczące organizacji systemów emerytalnych i systemów rokowań zbiorowych,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze zalecenie dotyczy usprawnienia systemów emerytalnych poprzez opracowanie systemów monitorowania uprawnień emerytalnych dla osób fizycznych, tablic wskaźników emerytalnych oraz wdrożenie automatycznego uczestnictwa w dodatkowych programach emerytalnych. Obejmuje ono środki mające na celu wspieranie osób w podejmowaniu świadomych decyzji przy planowaniu oszczędności emerytalnych oraz wspieranie państw członkowskich w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych. Określono w nim również środki mające na celu zwiększenie adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych dzięki większemu uczestnictwu w dodatkowych programach emerytalnych.
2. Niniejsze zalecenie nie wpływa na prawo państw członkowskich do określania podstawowych zasad ich systemów ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych, oraz różnych form krajowych praktyk w dziedzinie stosunków pracy i dialogu społecznego.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:

- 1) Emerytury ustawowe są programami emerytalnymi opartymi na ustawodawstwie, zarządzanymi przez sektor instytucji rządowych i samorządowych.
- 2) Emerytury dodatkowe oznaczają pracownicze i indywidualne programy emerytalne, które zazwyczaj zapewniają dodatkowy dochód emerytalny w stosunku do emerytur ustawowych.
- 3) Pracownicze programy emerytalne to zbiorowe programy emerytalne powiązane ze stosunkiem pracy, zazwyczaj oparte na umowach między pracodawcami a pracownikami, lub powiązane z działalnością zawodową.
- 4) Indywidualne programy emerytalne są instrumentami oszczędności emerytalnych, które zazwyczaj opierają się na umowie między indywidualnym oszczędzającym a podmiotem świadczącym usługi finansowe, której wyraźnym celem jest zapewnienie dochodu na emeryturze.
- 5) System monitorowania uprawnień emerytalnych to narzędzie cyfrowe, zazwyczaj bezpieczny portal internetowy lub aplikacja mobilna, które zapewnia osobom fizycznym przegląd ich indywidualnych nabytych uprawnień emerytalnych oraz prognozy dotyczące przyszłych świadczeń w ramach programów emerytalnych, których dana osoba jest członkiem lub beneficjentem.
- 6) Tablica wskaźników emerytalnych zapewnia państwom członkowskim kompleksowy przegląd ich systemów emerytalnych, obejmujący wskaźniki dotyczące obecnych i przyszłych uprawnień emerytalnych na zagregowanym poziomie państwa członkowskiego oraz w odniesieniu do wszystkich źródeł dochodów emerytalnych, w szczególności emerytur ustawowych, zakładowych i indywidualnych, w celu umożliwienia im zidentyfikowania luk w adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych.
- 7) Automatyczne uczestnictwo w programie oznacza, że osoby są automatycznie zapisywane do dodatkowych programów emerytalnych i mają możliwość rezygnacji w określonych ramach czasowych.

- 8) Adekwatność świadczeń emerytalnych odnosi się do celów zapewnienia, aby systemy emerytalne (i) chroniły osoby starsze przed ubóstwem; (ii) utrzymywały poziom dochodów po przejściu na emeryturę, (iii) umożliwiły ludziom spędzenia rozsądnej części życia na emeryturze. Emerytury dodatkowe przyczyniają się przede wszystkim do realizacji drugiego celu, jakim jest utrzymanie dochodów.

Artykuł 3

Dostosowanie do warunków krajowych

Zaleca się, aby przy wdrażaniu działań określonych w niniejszym zaleceniu państwa członkowskie angażowały partnerów społecznych i odpowiednie zainteresowane strony, takie jak podmioty świadczące usługi emerytalne i organizacje reprezentujące beneficjentów, i konsultowały się z nimi, w stosownych przypadkach, zgodnie z ustaloną praktyką krajową i strukturą krajowego systemu emerytalnego, nie naruszając istniejących praktyk w zakresie stosunków pracy i dialogu społecznego ani kompetencji państw członkowskich w zakresie organizowania i projektowania krajowych systemów emerytalnych. Zachęca się również państwa członkowskie do korzystania z dobrych praktyk stosowanych w innych państwach członkowskich oraz do dostosowania tych praktyk w razie potrzeby do warunków krajowych.

ROZDZIAŁ I

NARZĘDZIA MONITOROWANIA UPRAWNIEŃ EMERYTALNYCH

SEKCJA I

Monitorowanie uprawnień emerytalnych

Artykuł 4

Ustanowienie kompleksowego systemu monitorowania uprawnień emerytalnych

1. Komisja Europejska zaleca, aby państwa członkowskie ustanowiły system monitorowania uprawnień emerytalnych. System monitorowania uprawnień emerytalnych powinien być pojedynczą ogólnokrajową usługą dostępną bezpłatnie dla wszystkich osób fizycznych, zapewniającą im przegląd ich indywidualnych nabytych uprawnień emerytalnych w różnych programach, do których są lub byli zapisani. System monitorowania uprawnień emerytalnych powinien w stosownych przypadkach obejmować emerytury ustawowe, pracownicze programy emerytalne i indywidualne produkty emerytalne, w razie potrzeby stopniowo rozszerzając jego zakres. Ponadto, aby umożliwić osobom fizycznym samodzielne planowanie finansowe, usługa powinna przedstawiać prognozy dotyczące potencjalnych przyszłych dochodów emerytalnych ze wszystkich programów emerytalnych.

2. Interfejs systemu monitorowania uprawnień emerytalnych powinien być przyjazny dla użytkownika. Powinien on uwzględniać potrzeby różnych grup wiekowych i dostarczać jasnych i zrozumiałych informacji dostosowanych do potrzeb przeciętnego użytkownika. Państwa członkowskie powinny rozważyć korzystanie z wielopoziomowego interfejsu, poczynawszy od prezentowania najważniejszych informacji na temat uprawnień emerytalnych i prostych prognoz dotyczących przyszłych świadczeń, a skończywszy na oferowaniu bardziej szczegółowych informacji na żądanie. Bardziej szczegółowe informacje mogłyby obejmować na przykład różne scenariusze prognostyczne oparte na założeniach dotyczących kariery zawodowej. Ponadto państwa członkowskie powinny przeprowadzać regularne testy użytkowników, aby udoskonalić ich doświadczenia.

3. Państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę zróżnicowany poziom umiejętności cyfrowych w różnych grupach ludności. W razie potrzeby powinny one zapewniać uzupełniające informacje niecyfrowe i usługi osobiste, zapewniając dostęp do podstawowych informacji emerytalnych osobom, które nie korzystają z narzędzi cyfrowych, w tym osobom z niepełnosprawnościami, które mają określone wymagania w zakresie dostępności. Można to zrobić na przykład poprzez wsparcie telefoniczne, pocztę lub osobiste spotkanie.

Artykuł 5

Zarządzanie i finansowanie

1. Państwa członkowskie powinny ustanowić jasną strukturę zarządzania systemem monitorowania uprawnień emerytalnych w oparciu o zasady działalności nienastawionej na zysk, niezależności, wiarygodności i przejrzystości, co można osiągnąć na przykład za pośrednictwem podmiotu publicznego lub partnerstwa publiczno-prywatnego.
2. Państwa członkowskie, w stosownych przypadkach we współpracy z branżą emerytalną/zainteresowanymi stronami/świadczeniodawcami, powinny zapewnić trwałe finansowanie na potrzeby utworzenia i bieżącego funkcjonowania systemu monitorowania uprawnień emerytalnych.

Artykuł 6

Bezpieczeństwo i interoperacyjność danych

1. Państwa członkowskie powinny określić model wymiany danych, który ma być stosowany na potrzeby krajowego systemu monitorowania uprawnień emerytalnych. Powinny one ustanowić obowiązkowe i kompleksowe ramy bezpieczeństwa i prywatności, aby zapewnić bezpieczną, unikalną i przyjazną dla użytkownika metodę identyfikacji cyfrowej służącą uwierzytelnianiu użytkowników oraz zagwarantować wysoki poziom ochrony danych osobowych obywateli.
2. Opracowując krajowy system monitorowania uprawnień emerytalnych, państwa członkowskie powinny zapewnić, aby ich infrastruktura techniczna i ramy prawne, w tym dotyczące udostępniania danych, były kompatybilne z przyszłym połączeniem z Europejską Usługą Monitorowania, wspierając tym samym transgraniczną mobilność pracowników w UE oraz transgraniczną wymianę indywidualnych danych/informacji emerytalnych. W tym celu państwa członkowskie powinny korzystać z najlepszych praktyk i doświadczeń obecnych członków Europejskiej Usługi Monitorowania.

SEKCJA II

Tablice wskaźników emerytalnych

Artykuł 7

Ustanowienie kompleksowych tablic wskaźników emerytalnych

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie utworzyły kompleksowe krajowe tablice wskaźników emerytalnych w celu systematycznego monitorowania w miarę upływu czasu ogólnej adekwatności i stabilności ich wielofilarowych systemów emerytalnych, a także luk emerytalnych między kobietami a mężczyznami. W tym celu państwa członkowskie powinny gromadzić i podawać do wiadomości publicznej zagregowane dane dotyczące wkładu emerytur zarówno publicznych, jak i dodatkowych w adekwatność dochodu emerytalnego i stabilność ich systemu emerytalnego.
2. Zaleca się, aby państwa członkowskie wykorzystywały dane już teraz przekazywane organom publicznym, takie jak okresowe informacje przekazywane organom nadzorczym lub urzędowi statystycznemu przez fundusze emerytalne, wykorzystywały synergie z systemami monitorowania uprawnień emerytalnych i stosowały zasadę proporcjonalności przy wyborze danych w celu wyeliminowania luk w danych i poprawy dokładności.
3. Gromadząc odpowiednie informacje, państwa członkowskie powinny zapewnić zachowanie poufności danych nadzorczych i ochronę danych osobowych uczestników dodatkowych programów emerytalnych.
4. Zachęca się państwa członkowskie do wymiany praktyk z innymi państwami członkowskimi i Komisją Europejską w celu określenia odpowiednich aspektów i sposobów uzyskiwania informacji bez tworzenia niepotrzebnych obciążeń sprawozdawczych.

Artykuł 8

Wskaźniki na tablicach

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie gromadziły informacje na temat liczby członków dodatkowych programów emerytalnych, ich składek i naliczonych uprawnień emerytalnych w podziale na programy/produkty o zdefiniowanej składce i programy/produkty o zdefiniowanym świadczeniu, zobowiązania i aktywów związanych z programami emerytalnymi, zwrotów z inwestycji, kosztów i opłat, składek i świadczeń w odniesieniu do sumy tych instrumentów, a także według rodzaju emerytury.
2. Zaleca się, aby państwa członkowskie zidentyfikowały odpowiednie statystyki dotyczące emerytur, które mogą pomóc w monitorowaniu ryzyka ubóstwa w różnych grupach demograficznych, zmian w rozkładzie dochodów w poszczególnych przedziałach wiekowych i kategoriach płci, zmian rzeczywistego wieku przechodzenia na emeryturę w poszczególnych przedziałach dochodów oraz kosztów fiskalnych zachęt podatkowych i dotacji związanych z emeryturami.
3. W celu dostarczenia informacji potrzebnych do oceny i przeglądu istniejących ram i wszelkich planowanych środków z dziedziny polityki, zachęca się państwa członkowskie do sporządzania prognoz dotyczących wskaźników adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych w rozsądnym okresie w przyszłości.

Artykuł 9

Wymiana danych z Komisją Europejską

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie przekazywały Komisji Europejskiej statystyki dotyczące emerytur w formie zagregowanej. Zachęca się je do współpracy z Komisją Europejską przy opracowywaniu wspólnych metod, aby zapewnić porównywalność tych zagregowanych danych.
2. Komisja Europejska zaleca wszystkim państwom członkowskim przedstawianie prognoz dotyczących składek i wydatków na emerytury zakładowe i prywatne na potrzeby sprawozdania Komisji Europejskiej i Komitetu Polityki Gospodarczej na temat starzenia się społeczeństwa oraz danych dotyczących udziału emerytur zakładowych i indywidualnych w dochodach emerytalnych na potrzeby sprawozdania Komisji Europejskiej i Komitetu Ochrony Socjalnej na temat odpowiedniej ochrony socjalnej w starszym wieku, z wykorzystaniem wspólnie uzgodnionych definicji, metod i założeń ekonomicznych.

ROZDZIAŁ II

AUTOMATYCZNE UCZESTNICTWO W PROGRAMIE

Artykuł 10

Umożliwienie automatycznego uczestnictwa w programie

1. Państwa członkowskie powinny umożliwić i promować wprowadzenie automatycznego zapisu do dodatkowych programów emerytalnych, zgodnie z uwarunkowaniami krajowymi, przy jednoczesnym poszanowaniu roli i autonomii partnerów społecznych.
2. Automatyczne uczestnictwo w programie powinno być wprowadzane w sposób pozwalający zachować integralność dobrze funkcjonujących publicznych lub dodatkowych programów emerytalnych. Nie powinien on stawiać w niekorzystnej sytuacji uczestników istniejących pracowniczych programów emerytalnych, osłabiać obowiązkowego udziału pracowników w pracowniczych programach emerytalnych, w przypadku gdy taki obowiązkowy udział istnieje, ani podważać krajowych mechanizmów solidarności.
3. Środkiem wspomagającym, takim jak utworzenie podstawy prawnej w prawie krajowym, powinny towarzyszyć środki określające, kto kwalifikuje się do zapisu, kto może zainicjować zapis oraz jaki rodzaj funduszu emerytalnego lub produktu emerytalnego można wykorzystać, np. istniejące i – pod pewnymi warunkami – nowe pracownicze programy emerytalne, dostępne indywidualne produkty emerytalne i ogólnoeuropejskie indywidualne produkty emerytalne (OIPE).

4. Państwa członkowskie powinny również wprowadzić zabezpieczenia, które zagwarantują, że dodatkowe programy emerytalne będą miały potencjał generowania – i faktycznie przynoszą – korzyści oszczędzającym w perspektywie długoterminowej. W tym celu powinny one objąć podmioty lub dostawców produktów emerytalnych nadzorem oraz wyposażać organy nadzorcze w możliwości i uprawnienia do monitorowania opłacalności odpowiednich dodatkowych programów emerytalnych oraz do interweniowania w razie potrzeby, aby zapewnić optymalne wykorzystanie środków finansowych.

Artykuł 11

Stosowanie dobrych praktyk w zakresie automatycznego uczestnictwa w programie

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie stosowały dobre praktyki na etapie wprowadzania. Dobre praktyki obejmują szeroko zakrojone konsultacje z partnerami społecznymi i odpowiednimi zainteresowanymi stronami, skuteczne kampanie informacyjne oraz ciągłe działania na rzecz przejrzystości. Państwa członkowskie mogą również rozważyć stopniowe wprowadzanie automatycznego uczestnictwa w programie, na przykład poprzez stopniowe ukierunkowanie na określone rodzaje pracodawców i kwalifikujące się osoby fizyczne lub poprzez rozpoczęcie od niższych stawek składek, które wzrosłyby później, umożliwiając tym samym danej osobie zgromadzenie znacznego wkładu w dochód emerytalny bez narażania na szwank przystępności cenowej uczestnictwa.

2. Zaleca się, aby państwa członkowskie uwzględniły dobrze opracowane możliwości rezygnacji i ponownego zapisu, których częstotliwość zostałaby ustalona z myślą o zrównoważeniu celu, jakim jest maksymalizacja uczestnictwa i stabilności systemu, z celem, jakim jest umożliwienie osobom fizycznym dokonywania wyborów.

3. Aby uniknąć przytłoczenia osób licznymi i złożonymi decyzjami w procesie automatycznego uczestnictwa w programie, państwa członkowskie powinny, w ramach dobrej praktyki, przedstawić ograniczoną liczbę opcji w odniesieniu do takich elementów jak stawka wkładu, kwalifikujące się plany lub produkty inwestycyjne, strategie inwestycyjne i warunki wypłaty świadczeń. Członkowie i, w stosownych przypadkach, pracodawcy powinni mieć możliwość wpłacania dodatkowych składek ponad kwotę minimalną. Opcje dotyczące strategii inwestycyjnych powinny uwzględniać różne postawy wobec ryzyka, tak aby niektóre osoby nie zrezygnowały z udziału w programie, ponieważ uważają, że opcja domyślna jest zbyt ryzykowna lub zbyt ostrożna, podczas gdy osoby chcące zaakceptować określone rodzaje ryzyka miały taką możliwość. Jako dobrą praktykę można promować strategię uwzględniającą cykl życia w celu uwzględnienia zmiany narażenia na ryzyko na etapie gromadzenia środków. Najlepiej byłoby, gdyby warunki wypłaty świadczeń obejmowały opcje umożliwiające oszczędzającym wybór między otrzymywaniem renty dożywotniej a jednorazową wypłatą zgromadzonych środków lub połączeniem obu tych opcji, bez wpływu na istniejące przepisy krajowe.

4. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby uczestnikom oferowano opcje domyślne, które będą miały zastosowanie w przypadku, gdy uczestnicy nie będą w stanie lub nie będą chcieli dokonać wyboru. Opcje domyślne powinny być jasne i zaprojektowane w taki sposób, aby zapewnić długoterminową stabilność i adekwatność dla największej grupy uczestników, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego dochodu emerytalnego w przyszłości. Państwa członkowskie mogłyby rozważyć promowanie strategii uwzględniającej cykl życia jako domyślnej opcji alokacji aktywów.

5. Zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia szerokiego i inkluzywnego dostępu do automatycznego uczestnictwa w programie. Automatyczne uczestnictwo w programie powinno być dostosowane do różnych modeli kariery zawodowej, obejmować sprawiedliwe traktowanie przerw w karierze zawodowej – zapewniając tym samym równe szanse mężczyznom i kobietom – oraz przynosić korzyści ludziom na różnych etapach kariery. Państwa członkowskie powinny rozważyć przyjęcie dobrych praktyk, takich jak dotacje ryczałtowe, aby wspierać przystępność cenową dla osób o niskich dochodach, zachęty podatkowe motywujące do korzystania na szeroką skalę z zaliczania opieki do okresów składkowych i emerytury – co pomoże zlikwidować luki emerytalne między kobietami a mężczyznami, możliwości uzupełnienia składek, elastyczność w zakresie wysokości składek lub przerwy w ich odprowadzaniu w przypadku osób zatrudnionych na podstawie nietypowych umów o pracę i opiekunów oraz odpowiednie warunki wcześniejszego wycofania się w przypadku indywidualnych potrzeb.

Artykuł 12

Przepisy szczegółowe dotyczące automatycznego uczestnictwa w programie w kontekście zatrudnienia

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie ustanowiły kryteria kwalifikowalności pracowników, które sprzyjają szerokiemu zasięgowi i umożliwiają wczesne rozpoczęcie programu, a jednocześnie wspierają przystępność cenową.

2. Państwom członkowskim zaleca się wprowadzenie zachęt dla pracodawców i wsparcia administracyjnego na etapie wdrażania, aby ułatwić zapisy pracowników.

3. Państwa członkowskie powinny wprowadzić przepisy dotyczące możliwości przenoszenia uprawnień emerytalnych pracowników zapisanych automatycznie do programu, tak aby pracownicy ci mogli nadal korzystać ze swojego uczestnictwa w programie przy zmianie zatrudnienia lub zaprzestaniu pracy. Państwa członkowskie powinny unikać sytuacji, w której każda zmiana zatrudnienia prowadzi do objęcia dodatkowym systemem, ponieważ prowadzi to do rozdrobnienia uprawnień emerytalnych. Najlepszym rozwiązaniem byłoby umożliwienie pracownikom dalszego opłacania składek w ramach dotychczasowych programów lub przeniesienia nabytych uprawnień emerytalnych do nowego programu pracowniczego.

4. Państwa członkowskie powinny zapewnić osobom samozatrudnionym i osobom zatrudnionym na podstawie niestandardowych umów o pracę możliwość przystąpienia do istniejących programów otwartych dla pracowników zatrudnionych na podstawie standardowych umów lub możliwość ustanowienia odrębnych programów dostosowanych do ich szczególnych potrzeb. Takie możliwości należy przewidzieć już na etapie projektowania automatycznego uczestnictwa w programie i powinny one umożliwić większą elastyczność osobom samozatrudnionym i osobom zatrudnionym na podstawie niestandardowych umów o pracę w porównaniu z osobami zatrudnionymi na podstawie standardowych umów o pracę.

5. Państwa członkowskie powinny rozważyć, w jaki sposób zarządzać swoim systemem automatycznego uczestnictwa w programie, czy to za pośrednictwem organu publicznego zapewniającego scentralizowane wsparcie administracyjne lub organizacyjne, czy też za pomocą bardziej zdecentralizowanego modelu, w którym partnerzy społeczni, organizacje zawodowe lub prywatni świadczeniodawcy dostosowują programy emerytalne do potrzeb uczestników.

6. Państwa członkowskie są również proszone o rozważenie, czy zobowiązanie pracodawców do zapisywania swoich pracowników byłoby odpowiednie w ich kontekście krajowym.

Artykuł 13

Zachęty podatkowe i inne

1. Zachęca się państwa członkowskie do wprowadzenia zachęt podatkowych i innych zachęt motywujących do korzystania z produktów dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego, z należytym uwzględnieniem ich konsekwencji budżetowych. Te zachęty podatkowe powinny być zaprojektowane w taki sposób, aby nie stawiały w niekorzystnej sytuacji osób objętych istniejącymi pracowniczymi lub indywidualnymi programami emerytalnymi, w tym programami finansowanymi przez partnerów społecznych.

2. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby obywatele nadal korzystali z zachęt podatkowych oferowanych w celu zachęcenia do korzystania z produktów dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego również po zmianie pracy lub miejsca zamieszkania za granicą.

3. Takie zachęty podatkowe mogłyby:

- a) umożliwić obywatelom odliczenie od dochodu podlegającego opodatkowaniu składki wpłaconej do kwalifikującego się produktu emerytalnego do maksymalnego rocznego limitu odliczenia;
- b) umożliwić pracodawcom odliczenie od ich dochodu podlegającego opodatkowaniu składek wniesionych na rzecz ich pracowników na kwalifikujące się produkty emerytalne do maksymalnego rocznego limitu odliczenia;

4. Państwa członkowskie powinny stosować takie samo traktowanie podatkowe w odniesieniu do wszelkich produktów dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego, które uznają za kwalifikujące się do automatycznego uczestnictwa w programie.

ROZDZIAŁ III

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 14

Monitorowanie i sprawozdawczość

1. Zachęca się państwa członkowskie do wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk dotyczących działań, o których mowa w niniejszym zaleceniu. Można przeprowadzać dyskusje przykładowo na temat: wspólnych wyzwań; doświadczeń związanych z wprowadzeniem automatycznego uczestnictwa w programie; sposobów zapewnienia skoordynowanego podejścia do przyszłej łączności krajowych systemów monitorowania uprawnień emerytalnych z europejską usługą monitorowania uprawnień emerytalnych; oraz najlepszych sposobów działania na rzecz kompleksowego przekazywania danych obejmujących wszystkie filary emerytalne w celu uzyskania porównywalnego ogólnounijnego przeglądu adekwatności i stabilności świadczeń emerytalnych.

2. Zachęca się państwa członkowskie do regularnej oceny skuteczności określonych w niniejszym zaleceniu środków w zakresie zwiększania uczestnictwa w dodatkowych programach emerytalnych i przejrzystości emerytur.
3. Zachęca się państwa członkowskie do regularnego składania sprawozdań na temat działań podjętych w celu wdrożenia niniejszego zalecenia w ramach procesów monitorowania związanych z unią oszczędności i inwestycji, ramami Eurogrupy dotyczącymi monitorowania reform krajowych i wymiany najlepszych praktyk, europejskim semestrem i Europejskim filarem praw socjalnych.
4. Komisja Europejska będzie również monitorować wdrażanie w ramach śródkresowego przeglądu strategii na rzecz unii oszczędności i inwestycji, który zostanie opublikowany w 2027 r.

Artykuł 15

Adresaci

Niniejsze zalecenie skierowane jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 20 listopada 2025 r.

W imieniu Komisji
Maria Luís ALBUQUERQUE
Członek Komisji